

**ΚΑΤΕΛΗΣ Σ. ΒΙΓΚΛΑΣ, Η Αγία Παρασκευή, το τέλος του αρχαίου
κόσμου και το δυστοπικό μέλλον μας. Παραδείγματα από την
Επιστημονική Φαντασία. Εκδοτικός οίκος Κ. & Μ. Σταμούλη,
Θεσσαλονίκη 2025, σελ 207, παραρτήματα, περίληψη στην αγγλική,
βιβλιογραφία, εικόνες. ISBN 978-960-656-270-9.**

Μαρία Κουμαριανού

Για άλλη μια φορά ο Κατελής Βίγκλας μας ξαφνιάζει με την οπτική και τη διαχείριση ενός θέματος το οποίο άπτεται τόσο της θρησκείας όσο και της πολιτικής και της ιστορίας, αλλά και της μελλοντολογίας. Ένα έργο που πραγματεύεται το αληθινό νόημα της ζωής μέσα από την ορθόδοξη χριστιανική αντίληψη αλλά και από την πλευρά της εξουσίας. Το πόνημα τοποθετείται χρονικά τον 2^ο μ.Χ. αιώνα στη Ρώμη την εποχή του αυτοκράτορα –φιλοσόφου Μάρκου Αυρήλιου, κατά τη βασιλεία του οποίου μαρτύρησε η Αγία Παρασκευή ως θύμα των απηνών διωγμών κατά των χριστιανών. Το βιβλίο αποτελείται από δέκα κεφάλαια και συνοδεύεται από παραρτήματα, περίληψη στην αγγλική, πλούσια βιβλιογραφία, και έγχρωμες φωτογραφίες που εμπλουτίζουν τα γραφόμενα.

Στην *Εισαγωγή* ο συγγραφέας αναφέρεται στην τεράστια κοινωνική συμβολή του χριστιανισμού ως θρησκείας, κοσμοθεωρίας και κοσμοαντίληψης, η οποία οδήγησε τον κόσμο από τον ατομικισμό στην αγαπητική αυτοπροσφορά, διαχωρίζοντας με σαφή τρόπο την διαφορετική πρόσληψη της νέας θρησκείας από την Ανατολή και από τη Δύση και θεωρώντας ότι η νέα θρησκεία αποτελεί έναν από τους βασικούς παράγοντες της πτώσης της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας.

Το πρώτο και το δεύτερο κεφάλαιο με τίτλο *Η εποχή της Αγίας Παρασκευής και Ο κόσμος που ποτέ δεν χάθηκε* αντίστοιχα είναι πολύ σημαντικά γιατί μας εισάγουν σε μια σύγκριση μεγεθών ανάμεσα στη Ρώμη και στις μεγαλουπόλεις άλλων αυτοκρατοριών της εποχής της, τονίζοντας την τεράστια επιρροή που εξάσκησε στον τότε γνωστό κόσμο. Η μεγάλη στρατιωτική αυτοκρατορία κυβερνούνταν με στιβαρό χέρι και στηριζόταν στην αποτελεσματικότητα των λεγεώνων της, οι οποίες διασφάλιζαν όχι μόνο τα σύνορα αλλά και την εσωτερική ευταξία, έστω και αν αυτό σηματοδότησε ότι ορισμένες κατηγορίες πολιτών καταπιέζονταν και υπέφεραν.

Το τρίτο και το τέταρτο κεφάλαιο αντίστοιχα φέρουν ως τίτλους αντίστοιχα *Μάρκος Αυρήλιος Αντωνίνος* και *Βίος και Μαρτύριο της Αγίας Παρασκευής (ή Βενέρας)*. Τα δυο αυτά κεφάλαια αναφέρονται στη βιογραφία και τις προσωπικότητες των κύριων προσώπων του πονήματος δίνοντας όχι μόνο λεπτομέρειες για το βίο τους αλλά και εξηγήσεις για την πορεία και συμπεριφορά τους. Ο Μάρκος Αυρήλιος που θεωρείται σπουδαία στρατιωτική προσωπικότητα ήταν παράλληλα και συγγραφέας φιλόσοφος κατά πολύ επηρεασμένος από τις δοξασίες της εποχής. Πίστευε στον μιθραϊσμό και είχε έντονη κλίση προς τα Μυστήρια της εποχής του, θεωρώντας πως με αυτόν τον τρόπο

εξασφάλιζε τη μέριμνα των θεών. Εντούτοις η φιλοσοφική θεολογία του δεν τον απέτρεψε από το να στηρίζει τους διωγμούς εναντίον των χριστιανών.

Από την άλλη πλευρά, ο βίος της Αγίας Παρασκευής μας είναι λιγότερο γνωστός και το πρώτο συναξάρι της στην Ανατολική Εκκλησία ανάγεται στον 8^ο αιώνα. Ο συγγραφέας δίνει λεπτομερείς πληροφορίες για το Λατινικό συναξάρι της Αγίας η οποία αναφέρεται από την Καθολική Εκκλησία ως Santa Venera, της οποίας τη μνήμη τιμά η Δύση ήδη από τον 2^ο αιώνα. Μεγάλο μέρος του τέταρτου κεφαλαίου κατέχουν οι περιγραφές των βασανιστηρίων στα οποία υπόκειντο οι χριστιανοί και βέβαια η Αγία Παρασκευή. Τα βασανιστήρια εκλαμβάνονται ως μέσα επιβολής της εξουσίας, ως αποτρεπτικό μέσο αλλά και ως τιμωρία έναντι των αντιφρονούντων που αμφισβητούσαν την εξουσία του Αυτοκράτορα.

Το πέμπτο κεφάλαιο με τίτλο *Η ελληνική τριαδική παράδοση* παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον γιατί φωτίζει το μαρτύριο της Αγίας μέσω μιας οπτικής του στηρίζεται στην τριαδική υπόσταση του Θεού και αντιστοιχεί σε τρία επίπεδα εξήγησης: το επίπεδο της ύλης και των ιστορικο-κοινωνικών της εκδηλώσεων, το επίπεδο του φανταστικού σε αντικειμενική όσο και σε υποκειμενική διάσταση, και το επίπεδο του συμβολικού το οποίο λειτουργεί ως μια γλώσσα με τους δικούς της κώδικες και κανόνες. Στη συνέχεια αναλύεται η «άλλη πραγματικότητα του μαρτυρίου» μέσα από έξι κριτήρια, και ονομάζεται συμβολικά η «μεταφυσική χώρα» μέσα από μια χριστιανική αλλά και πλατωνική θεώρηση για το Επέκεινα.

Στο έκτο κεφάλαιο με τίτλο *Η στάση του Αντωνίνου Ευσεβούς και του Μάρκου Αυρήλιου έναντι των χριστιανών* παρουσιάζεται η διαφορετική στάση εναντίον των χριστιανών, με τον Μάρκο Αυρήλιο να αποδέχεται και να στηρίζει παθητικά τους διωγμούς και τον Αντωνίνο Ευσεβή να επιπλήττει τους τοπικούς φορείς για την αγριότητα που επιδεικνύουν. Είναι αλήθεια ότι η θυσία στο όνομα του αυτοκράτορα αποτελούσε την ύψιστη απόδοση τιμής στο πρόσωπό του καθώς λατρευόταν ως θεός, ενώ η άρνηση αυτής της πράξης ισοδυναμούσα με έγκλημα καθοσίωσης. Ο συγγραφέας αναφέρει πολλούς τοπικούς διωγμούς που έλαβαν χώρα στην Αυτοκρατορία κατά τη διάρκεια της ζωής της Αγίας Παρασκευής όπως αυτοί στη Λυών της Γαλλίας.

Με σύντομο αλλά και ενδελεχή τρόπο, ο Βίγκλας παρουσιάζει στο έβδομο κεφάλαιο που τιτλοφορείται *Η Αγία Παρασκευή εξιλαστήριο θύμα της πανώλης των Αντωνίνων* το πώς η επιδημία πανώλης που έπληξε την αυτοκρατορία και στοίχισε μεγάλο αριθμό ανθρωπινών ζωών, μειώνοντας τόσο τα φορολογικά έσοδα του κράτους, την αγροτική παραγωγή και την παραγωγή τοπικών προϊόντων, εκτοξεύοντας τις τιμές στα ύψη και προκαλώντας τη γενική δυσανεμία αποδόθηκε στους χριστιανούς, οι οποίοι απετέλεσαν και τα εξιλαστήρια θύματα. Όμως ούτε οι θηριωδίες ούτε οι διωγμοί ούτε οι πόλεμοι θα δώσουν ανάσα ζωής τόσο στον Μάρκο Αυρήλιο όσο και στην αυτοκρατορία του η οποία αρχίζει τη σταδιακή της πτώση, μια πτώση που και ο ίδιος ο αυτοκράτορας φαίνεται πως αισθανόταν και διαπότιζε την ύπαρξή του με τη μορφή μελαγχολίας και αίσθηση απογοήτευσης, όπως θα δούμε στο όγδοο κεφάλαιο.

Η σιδηρά πυγμή με την οποία η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία και ο εκάστοτε Ρωμαίος αυτοκράτορας κυβερνούσε τους κατακτημένους λαούς και τους εξουσίαζε είναι το θέμα του 9^{ου} κεφαλαίου. Μια εξουσία που έγινε σύμβολο για πολλές άλλες αυτοκρατορίες –σύγχρονες και μη- και όπου η έννοια του προσώπου υποχωρεί μπροστά στην έννοια του συμβόλου. Η δύναμη της κάθε Αυτοκρατορίας είναι πως θέτει εκτός συστήματος και τελικά εξαλείφει κατηγορίες πολιτών που για κάποιο τρόπο δεν επικοινωνούν και δεν εντάσσονται στο σύστημα, και ως εκ τούτου περιθωριοποιούνται. Κατά συνέπεια, μέσα από κατάλληλους χειρισμούς μιας ισχυρής κεντρικής διακυβέρνησης οι πολίτες εντάσσονται σε συγκεκριμένες κατηγορίες οι οποίες με αυτόν τον τρόπο καθίστανται πιο εύκολα χειραγωγήσιμες. Τέτοιοι πολίτες ήταν και οι χριστιανοί που κεφαλαιοποιούνται στο πρόσωπο της Αγίας Παρασκευής στα χρόνια των Αντωνίων.

Πολύ ενδιαφέρον παρουσιάζει το δέκατο κεφάλαιο με τίτλο *Σύγχρονες δυστοπίες*, το οποίο παρουσιάζει ένα παρόν και ένα μέλλον όχι τόσο ευοίωνα. Τα μυθιστορήματα επιστημονικής φαντασίας που παρουσιάζονται μας δείχνουν έναν ελεγχόμενο χώρο ακόμα και στις πιο μύχιες λεπτομέρειές του. Με ενάργεια ο συγγραφέας παρουσίαζε μυθιστορήματα- ορόσημα γνωστών συγγραφέων που αναφέρονται σε δυστοπικά καθεστάτα άλλοτε φαινομενικά πραγματικά και άλλοτε ανήκοντα στον κυβερνοχώρο. Η άποψη του Κατελή Βίγκλα δεν είναι αισιόδοξη και αναμένει την άνοδο μιας κοσμοκρατορίας μέσα από ανηλεείς πολέμους. Υπάρχει λύση; Μονό αν δούμε την περίπτωση της Αγίας Παρασκευής ως μια υγιή δράση και σκέψη που θέτει στο κέντρο όλων τον άνθρωπο έναντι της εξουσίας και που μας βοηθά να εισέλθουμε «στην κοινωνική πραγματικότητα του τριαδικού Θεού».

Ένα πράγματι πολύ ενδιαφέρον πόνημα το οποίο αναγάγει μιαν εποχή δυο χιλιάδων χρόνων πριν στα σημερινά συμφραζόμενα, φωτίζοντας με μάλλον ζοφερό τρόπο το μέλλον μας, σε περίπτωση που αφεθούμε. Η αντίσταση δεν χρειάζεται να είναι ενεργητική ή βίαιη, είναι αντίσταση πνευματική, πίστη και θέληση για ένα καλύτερο αύριο.

Σύντομο Βιογραφικό Σημείωμα

Η Μαρία Κουμαριανού είναι κάτοχος διδακτορικού διπλώματος στη Γαλλική Φιλολογία από το Πανεπιστήμιο Lyon II της Γαλλίας και δευτέρου διδακτορικού διπλώματος στην Ανθρωπολογία του Αστικού Χώρου από το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών. Είναι επίσης κάτοχος πτυχίου Μετάφρασης και μεταπτυχιακού τίτλου στη Γαλλική Λογοτεχνία, Ανθρωπολογία και Θεολογία. Είναι συγγραφέας πολλών βιβλίων και άρθρων σχετικά με τη μετάφραση, την Εθνολογία, την Ιστορία, την Αφρικανική Λογοτεχνία. Συντάκτρια και Κριτής σε πολλά επιστημονικά περιοδικά, έχει διδάξει σε πολλά Πανεπιστήμια της Ελλάδας και του εξωτερικού. Υπηρετεί σε θέση Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού στο Διδασκαλείο Ξένων Γλωσσών του ΕΚΠΑ.